

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

برنامه اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی مازندران برای جهش تولید

«پیشنهادی»

فروردین ۹۹

جوری عمل کنید که با جهش تولید، تفسیری محسوس در زندگی مردم به وجود آید. البته لازم است تحقق این هدف برنامه ریزی است و بخشهای مختلف مانند: سازمان مدیریت و برنامه ریزی، مجلس شورای اسلامی و مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، مجموعه های دانش بنیان و گروههای پر شمار جوان، بستگر و فعال باید در این برنامه ریزی ها شرکت کنند. جهش تولید که مطرح کردیم نیز از ابزارهای قدرت است. جهش تولید به ابزارهایی نیاز دارد، از قاجاق و واردات بی رویه جلوگیری شود. به تولیدکننده کمک شود. امسال این کارها باید انجام شود.

فهرست

۲	مقدمه
۵	پیشینه اقدامات کشورهای دنیا در جهش تولید
۷	ارزیابی میزان پیشرفت شعار سال ۹۸ مبنی بر رونق تولید
۸	مهمترین موانع موجود در راستای راهبرد " جهش تولید "
۱۲	عدم ثبات در قوانین و مقررات فضای کسب و کار
۲۰	راهکارهای اجرایی برای جهش تولید
۲۱	راهکارهای اجرایی پیشنهادی کوتاه مدت برای تحقق شعار سال با عنوان جهش تولید
۲۳	اقدامات اقتصادی کشورهای دنیا در مقابله با شیوع ویروس کرونا
۲۴	پیشنهادات ارائه شده برای کسب و کار های متاثر از شیوع ویروس کرونا از سوی اتاق بازرگانی
۳۲	وظایف اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی استان مازندران

مقدمه :

همواره عدم هماهنگی در پیگیری برنامه های راهبردی از سوی دستگاه های اجرایی مانع رسیدن به دستاورد ارزشمندی گردیده که بر پایه آن بتوان افق توسعه مندی را برای جامعه به تصویر کشید.

گام های لرزانی که برای پیمودن این مسیر برداشته میشود نمی تواند مامن و تکیه گاهی مناسب برای حضوری مداوم جهت برنامه ریزی و فعالیت در حوزه های تدوین شده باشد.

شرایط پیش آمده در گستره بین الملل برای ایجاد فشار حداکثری در سایه تحریم ها داستان جدیدی نبوده و

همواره سنگینی این نگاه همراه متولیان و مجریان برنامه های توسعه اقتصادی برای این کشور بوده است

لذا مطالبه تعیین مسیر حرکت نظام جمهوری اسلامی در حوزه اقتصادی بر اساس توانمندی های درونی خود، یک خواسته به حق می باشد تا تهدید ایجاد شده در این مقوله به فرصتی ناب تبدیل گردد.

اساس کار ما در عدم اتکا به درآمد های نفتی تلاش در جهت تولید است. و نگاه اندیشمندانه رهبری معظم این نظام در سالهای اخیر و تاکید بر ایجاد رونق برای رسیدن به جهشی افتخارآمیز در بخش تولید که فراتر از یک مولفه اقتصادی می باشد گواهی بر این امر است.

اینکه در ارزیابی میزان پیشرفت در تحقق شعار سال ۹۸ مبنی بر رونق تولید که در فرمایشات معظم له نیز با عدم ایجاد تغییر محسوس در زندگی مردم بدان اشاره شد از موفقیت چشمگیری برخوردار نبوده است ما بر آن می دارد تا با نگاهی متفاوت نسبت به سال گذشته به برنامه ریزی برای تحقق اهداف سال ۱۳۹۹ در قالب حرکت به سوی جهش تولید بپردازیم.

تحقق جهش تولید در دوره بحران اقتصادی ناشی از تحریم های ظالمانه، مستلزم ثبات و امنیت اقتصادی، اصلاح ساختار اقتصادی، تقویت تعاملات بین المللی با رویکرد جهش تولید با تحریک تقاضا برای مصرف داخل و توسعه صادرات و مقررات زدایی به منظور بهبود فضای کسب و کار است. مباحث مختلفی، چون فضای نامناسب کسب و کار، دعوای مالیاتی، عدم ثبات در قوانین و دستورالعمل ها و برداشت های متفاوت در اجرای آنها، عدم تک نرخی بودن ارز و رانت های ناشی از آن، نرخ بهره تسهیلات بانکی،

مشکلات تامین اجتماعی و ... بیانگر این مطلب بوده که علاوه بر تحریم های خارجی، نوعی فشارهای داخلی هم برای عدم تحقق رونق تولید در سال گذشته صورت گرفته است.

براین اساس دستگاه های قانون گذار و تصمیم گیر می بایست با هم فکری و هم اندیشی بخش خصوصی برای بهبود وضعیت اقتصادی کشور با تدوین برنامه های راهبردی، اصلاح نظام بانکی، مالیاتی، بیمه ای و گمرکی، مقررات زدایی و بهبود فضای کسب و کار و مبارزه با انحصارگرایی، تسهیل سرمایه گذاری و تامین مالی، خصوصی سازی، فرهنگ سازی، نوسازی خطوط واحدهای تولیدی، ارتقای کیفیت، بهره وری، توسعه دانش و تکنولوژی اتخاذ تصمیم نمایند.

از آنجائیکه نقش و جایگاه استان مازندران در جغرافیای اقتصادی و نظام تقسیم کار حوزه دریای مازندران و عرصه ملی و فراملی بر پایه توسعه و گسترش فعالیت های اقتصادی، در چارچوب چشم انداز بیست ساله، ج.ا.ایران و برنامه پنج ساله ششم توسعه از قابلیت ها و مزیت های بخش کشاورزی، صنعت، معدن، گردشگری و خدمات فنی و مهندسی، به رغم پیشرفت های نسبی اقتصادی در زمینه های رشد تولید و ایجاد اشتغال کماکان از فرصت ها و ظرفیت های بالقوه و بالفعل تولید در سال "جهش تولید" برخوردار است لذا اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان مازندران به عنوان نماینده قانونی بخش خصوصی، آمادگی آن را دارد به رغم شرایط دشوار اقتصادی و رشد اندک و ناپایدار اقتصادی کشور و کسب و کارهای آسیب دیده و متاثر از شیوع ویروس کرونا، با مدیریت و هدایت استاندار محترم استان مازندران و رئیس شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی و همکاری مدیران دستگاه های اجرایی با محوریت بهبود فضای کسب و کار، فرآیند دریافت و بررسی درخواست تشکلهای و فعالان اقتصادی و اتخاذ تصمیم در جهت بهبود محیط کسب و کار در استان را به دور از نظام اداری و بورکراسی بازدارنده با تعیین اولویت ها در حوزه اقتصادی به ویژه تامین مالی برای جهش تولید سازماندهی نماید. از اینرو انتظار می رود دستگاه های اجرایی با تدوین برنامه ضربتی و بسته حمایتی به منظور حل و فصل مسائل بنگاه های اقتصادی با تاکید بر کاهش اثرات منفی اقتصادی

ویروس کرونا در کوتاه‌ترین زمان ممکن اقدام و ترجیحاً در شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی تصویب نمایند.

به هر حال امید است تا با اتکا به تجربیات بدست آمده و استفاده از نظرات و پیشنهادات بخش خصوصی به عنوان پرچمدار گستره تولید گامی استوار در تحقق اهداف پیش بینی شده برای رسیدن به جهش تولید برداشته شود.

برنامه پیش روی بر اساس دغدغه‌های میدانی بخش خصوصی در مواجهه با مقوله تولید تهیه شده و در آن تلاش شده تا با شفاف سازی ناکارآمدیهای موجود راهکارهای مناسبی را برای بهبود فضای کسب و کار و رسیدن به جهشی مطلوب در حوزه تولید ارائه دهد.

نکات کلیدی نامگذاری سال ۱۳۹۹:

۱. جهش تولید باید تغییر محسوس در زندگی مردم ایجاد کند؛
۲. کار و تلاش در بخشهای مختلف کشور از جمله: در بخشهای علمی، تحقیقی، اجتماعی، دولتی و قضایی؛ باید جریان داشته باشد
۳. از بازار فروش ۸۰ میلیونی در داخل؛ استفاده بهینه صورت بگیرد
۴. برای ارتباط با فروش و بازارهای خارجی؛ اقدامات لازم انجام شود
۵. خداوند متعال به همه این تلاشها برکت می‌دهد و ملت را از این گذرگاه با عافیت و سربلندی عبور خواهد داد.

پیشینه اقدامات کشورهای دنیا در جهش تولید

نتیجه یک تحقیق از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نشان می‌دهد حمایت دولت‌های آمریکا از تولیدات داخلی کشورشان با سازوکارهای مختلفی همراه بوده است. این گزارش ۹ محور را برای حمایت‌های دولتی آمریکا از صنایع و تولیدات داخلی برمی‌شمارد

۱. اعمال سیاست‌های تجاری

۲. اعطای یارانه به صنایع

۳. سیاست‌های مالیاتی

۴. نجات شرکت‌های بزرگ از ورشکستگی

۵. هدایت پول (اعتبار) به کسب و کارها و طرح‌های بزرگ

۶. خریدهای دولتی

۷. حمایت‌های صادراتی

۸. نوسازی بافت شهری آمریکا

۹. حمایت از کسب و کارهای کوچک.

بر اساس تحلیل صورت‌گرفته از سال ۱۸۱۲ تا اوایل دهه ۱۹۴۰ ایالات متحده آمریکا با وضع تعرفه‌های سنگین برای حمایت از صنایع نوزاد خود، یکی از حمایت‌گراترین کشورها از صنایع داخلی‌اش در طول تاریخ بود و سپس با به بلوغ رسیدن صنایع و گسترش مقیاس تولیدات آنها به گسترش آزادسازی تجاری و اعمال فشار بر دیگر کشورها برای تجارت آزاد روی آورد.

بریتانیا نیز در دوران شکوفایی اقتصادی خود با وضع تعرفه‌های بالای وارداتی بر محصولات کشاورزی، اجازه‌ی رقابت محصولات کشاورزی خارجی با تولیدات داخلی خود را نداد و به سیاست تقویت تولید داخلی روی آورد.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

فرانسه هم بهترین سیاست برای حمایت از تولید داخلی شان را در فرهنگ سازی برای مردم شان دیده اند. به طوری که با راه اندازی کمپین و پخش فیلم مستند تلاش کردند تا شهروندان این کشور ترغیب به خرید کالای فرانسوی شوند. اجرای سیاست های حمایت از تولید داخلی سبب شده است تا فرانسوی ها برای حمایت از تولید داخلی و اشتغال کشور خود حتی کالاهای فرانسوی را با قیمت بالاتر خریداری کنند. این در حالی است که پیش از این دولت هم اجازه واردات کالای مشابه تولید داخلی را به گمرک های خود نمی دادند.

آلمان یکی از کشورهای نمونه در موضوع صادرات است. نگاه صادرات محور در این کشور به همراه اهمیت دادن به ارتقای بهره وری، خلاقیت، نوآوری و دانش کارگران سبب شده است این کشور حتی زمانی که در اروپا بحران ها فراگیر می شوند این کشور قدرت ایستادگی داشته باشد

کره جنوبی هم یکی از کشورهای موفق در آسیاست که با نگاه ویژه دولتمردان این کشور به تقویت تولید، توانست به یک اقتصاد برتر جهانی تبدیل شود. آن ها ابزارهای گوناگونی را بدین منظور به کار بردند که از جمله آن ها می توان به تامین مالی بهینه، جهت دهی نظام اقتصادی به سمت صنایع بزرگ، سیاست ارجحیت صنعتی، رانت مولد، سیاست هوشمندانه تجاری و جذب تکنولوژی اشاره کرد.

کره جنوبی برای حمایت از صنایع خود از ۱۸ ابزار مختلف بهره برده که شامل کاهش ارزش دوره ای پول، دسترسی ترجیحی به واردات مورد نیاز برای تولید صادراتی، معافیت های تعرفه ای، تخفیف مالیاتی، مالیات غیرمستقیم داخلی، مالیات مستقیم کمتر، نرخ استهلاک تصاعدی، استحقاق وارداتی، حقوق انحصاری، نرخ بهره یارانه ای، اعتبار ترجیحی، کاهش مالیات بر خدمات عمومی و نرخ راه آهن، استقرار نظام بیمه اعتبار صادراتی و ضمانت نامه، مناطق آزاد تجاری، بنگاه های عمومی و پیشبرد فروش صادرات می باشد.

ترکیه نیز در آغاز راه از اقتصاددانان جهان دعوت کرد تا در تدوین نقشه جدید توسعه ترکیه کمک کنند. سیاست های بی سابقه ترکیه در جلب سرمایه های داخلی و سرمایه گذار بیهای خارجی، اقتصاد را در مسیری

جدید قرار داد و آن را به اقتصادی مبتنی بر صادرات با توان تولید کالاهای قابل رقابت در سطح جهانی مبدل ساخت.

ارزیابی میزان پیشرفت شعار سال ۹۸ مبنی بر رونق تولید:

مروری بر کارنامه اقتصادی دولت و پرسش از کارشناسان نشان می دهد که دولت دوازدهم نتوانسته است انچنان که شایسته است حق شعار سال را به جای آورد ولی در زمینه تحقق آن نتوانسته علی رغم اقدامات و تلاشهای صورت گرفته عملکرد چندان موفقی داشته باشد.

«شارمن شانموگراتنام» معاون نخست وزیر سنگاپور و نظریه پرداز اقتصادی « کاهش دخالت و تغییر انگیزه دولت‌ها در برخورد با اقتصاد» را یکی از مهمترین محورهای نقشه پیشنهادی کشور میلیونرها، برای دستیابی کشورهای آسیایی به رشد اقتصادی پایدار دانسته است

این واقعیت وجود دارد که در کشورهای آسیایی همچون ایران دولت علیرغم ادعای خود مبنی بر تاثیرگذاری بسیار سودمند نظرات بخش خصوصی که تجربه آن در راهکار ارز نیمایی مشاهده گردید اعتقادی به بخش خصوصی ندارد

عدم احاطه تخصصی کارشناسان دولتی به واقعیت موجود و برداشت های شخصی و منطقه ای عمل نمودن مجریان دولتی باعث ایجاد موانعی شده که روند فعالیت های بخش خصوصی را همواره با دشواری هایی روبرو ساخته است.

تصور دولت این است که باید تکلیف کند و بخش خصوصی موظف است که اجرا کند در صورتیکه قانون چنین چیزی نمی گوید.

هرچند دولت رونق تولید را به صورت شعاری مطرح می کرد، اما در عمل در برنامه های دولت این شعار جایگاهی نداشت. توجه به ایجاد آمارهایی که تنها در جلسات و سمینارهای فرمایشی مورد استفاده قرار می گیرد باعث شده تا بین ادعای اعلام شده و عمل اتفاق افتاده شکاف عمیقی ایجاد شود. این آمار سازی ها، جلسات درمانی ها و تنها مقصر جلوه دادن تحریم ها با توجه به فرمایشات مقام عظمای ولایت و گاه

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

اشارات خود دولت ها نه تنها جامعه را از روند مسائل پیش آمده اغنا نمی کند بلکه موجب تخریب هم میشود. توجه به ارقام ردیف بودجه سالیانه ۹۹ نشان می دهد که در راستای جبران کمبود ناشی از فروش نفت مالیات بخش خصوصی افزایش پیدا کرده است یعنی مالیات بر نیروی کار و کارگری افزایش پیدا کرده است و از لحاظ علمی این بدان معناست که اتفاق خاصی در حوزه تولید خصوصا بنگاه های کوچک و متوسط و تسهیل کسب و کار، همچنین افزایش تولید بخش خصوصی مشاهده نشده است .

این مطلب نهایتا در جمع بندی اقدامات انجام شده توسط دولت برای تحقق رونق تولید در فرمایشات مقام معظم رهبری که بصورت تیتروار در ادامه ارائه می گردد کاملا هویداست

۱. بازگشت به کار برخی از کارخانه های راکد یا تعطیل؛
۲. افزایش ظرفیت تولید بعضی از واحدها؛
۳. به میدان آمدن شرکتهای دانش بنیان؛
۴. برداشتن گام های جدی در پژوهش و تحقیق به عنوان سرچشمه تولید؛
۵. استقبال صاحب نظران از شعار رونق تولید، در عمل؛
۶. عدم احساس راه افتادن تولید در زندگی مردم علی رغم کار و تلاش دستگاههای

مختلف

مهمترین موانع موجود در راستای راهبرد "جهش تولید"

نگاه کلی به برنامه های کشورهای در حال توسعه و پیشرفته نشان می دهد که دولت های آنها توانسته اند در چهار مقوله اساسی اقدامات موثری برای حمایت از تولید داشته باشند. مواردی که در کشور ما مانعی مهم در راه توسعه تولید ایجاد نموده است و علی رغم ادعاهای انجام شده در دولت همتی واقعی برای رفع و یا بهبود وضعیت آن مشاهده نمیشود.

در حقیقت علی رغم مصوبات موجود و تاکید روسای محترم دولت و مجلس مبنی بر نقش آفرینی اتاق های بازرگانی به نمایندگی قانونی بخش خصوصی در تدوین قوانین، مقررات و آیین نامه های اجرایی تنها در

برخی موارد از اتاق های بازرگانی در جلسات به عنوان ناظر فاقد حق رای استفاده میشود در حالیکه اتاق باید به عنوان نماینده بخش خصوصی صاحب نظر و دارای حق قانونی و تاثیر در تصمیم گیری های لازم باشد

۱- عدم ثبات در قوانین و مقررات فضای کسب و کار

۲- عدم کارایی نظام بانکی و در نهایت تامین مالی

۳- نظام مالیاتی

۴- نظام تامین اجتماعی.

در طرح پایش محیط کسب و کار

۱- بی ثباتی سیاست ها ، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار

۲- غیر قابل پیش بینی بودن قیمت مواد اولیه و محصولات که دستاورد تورمی افسارگسیخته در کشور است

۳- دشواری تامین مالی از بانکها

۴- موانع در فرآیند اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دست گاه های اجرایی

۵- فساد و سوء استفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی

۵ مانع مهمی است که از سوی بخش خصوصی به عنوان مهمترین موضوعات برای بهبود فضای کسب و کار تعیین گردیده است .

در این راستا راهکارهای تاکید شده رهبر انقلاب اسلامی در راستای راهبرد "جهش تولید" نیز با تأکید بر اینکه باید با کار ده برابری، تولید به جایی برسد که در زندگی مردم اثر بگذارد، در قالب اصلاحات لازم برای مسائل اقتصادی کشور را در ۴ حوزه بیان گردیده است

۱. اصلاحات بانکی :

یکی از بزرگترین معضلات بخش تولید در کشور دسترسی به منابع مالی است

طبق گزارش رقابت پذیری جهانی که توسط مجمع جهانی اقتصاد منتشر میشود دسترسی به منابع مالی در بیش از ۴ سال متوالی رتبه اول مشکل بخش خصوصی در ایران است. جمهوری اسلامی ایران با کسب رتبه ۹۹ از میان ۱۴۱ کشور نسبت به سال گذشته ۱۰ رتبه تنزل داشته که در مقایسه با ۲۰ کشور سند چشم انداز با دو پله نزول در رتبه هفدهم قرار دارد.

بخش خصوصی معتقد است اگر بتوان منابع مالی مورد نیاز بنگاه‌های تولیدی را تامین کرد نه تنها می‌تواند به بیرون آمدن از رکودی که چند سالی است اقتصاد ایران به آن گرفتار است، کمک کند بلکه می‌تواند اثرات تحریمی را به شدت کاهش دهد. در این زمینه همواره دو سیاست مورد تاکید اقتصاددانان قرار گرفته است که عبارتند از: اولاً هدایت اعتبار و ثانياً هدایت نقدینگی به بخش تولید. برای نمونه در سال ۹۷ بیش از ۷۷۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی اعطا شد که با توجه به منفی بودن سرمایه‌گذاری (یعنی استهلاک بیشتر از سرمایه‌گذاری خالص) در کشور نشان‌دهنده آن است که عمده تسهیلات به سمت بخش تولید نرفته است.

۲. اصلاحات گمرکی:

فراوانی مراکز مراجع سیاست گذار در امور مربوط به تجارت و بازرگانی بین المللی، حجم بالای بخشنامه ها و دستورالعمل ها علی رغم وجود پنجره واحد، اعمال سلیقه ها در خصوص ارزش گذاری بر روی کالاهای وارداتی، عدم تعرفه گذاری صحیح و منصفانه و ناکارآمدی در تشخیص هویت واقعی فعالان اقتصادی از جدیترین چالش ها در نظام گمرکی می باشد به گونه ای که خود ریاست محترم جمهور از وجود هفتاد خوان موجود به جای هفت خوان در بحث نظام گمرکی نام بردند.

۳. اصلاحات مالیاتی:

آسیب شناسی نظام مالیاتی کشور نشان می دهد که ارکان سه گانه آن دارای ضعف های فراوانی می باشد

الف- قوانین و مقررات مالیاتی دارای ضعف از جمله پیچیدگی و عدم جامعیت

ب- وجود معافیت های کلی، گسترده و در عین حال ناکارآمد

ج- ضعف در ضمانت های اجرایی و محدودیت در پایه های مالیاتی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

از طرف دیگر دستگاه اجرایی متولی وصول مالیات نیز خود دارای ضعف های فراوانی از جمله ضعف در زیرساخت های فناوری اطلاعات ، عدم بکارگیری گسترده از فناوری اطلاعات و عدم وجود و بهره مندی از پایگاه جامع اطلاعات مودیان و ... می باشد.

نسبت پایین مالیات ها به تولید ناخالص داخلی، سهم پایین مالیات ها در منابع عمومی دولت، هزینه های بالای وصول مالیات، تمکین نامناسب مالیاتی به عدم تنوع پایه های مالیاتی و ترکیب نامناسب درآمدهای مالیاتی و روش سنتی تشخیص و وصول مالیات از جمله ویژگی های این نظام مالیاتی می باشد

۴. بهبود فضای کسب و کار:

در گزارش بررسی شاخص های فضای کسب و کار بانک جهانی (Doing Business 2020) ، ایران با یک پله صعود نسبت به سال قبل در رتبه ۱۲۷ جهان از بین ۱۹۰ کشور مورد مطالعه قرار دارد. رتبه ای که البته حکایت از ادامه غفلت دست اندرکاران برای بازکردن غل و زنجیره مقررات از چرخ کسب و کارها دارد. این در حالی است که سایر اقتصادهای خاورمیانه به خصوص در چهار کشور اردن، بحرین، عربستان و کویت؛ طی یک سال اخیر بیشترین اصلاحات مقررات زدایی و تسهیل کسب و کار را در جهان داشته اند، تا جایی که عربستان سعودی با ۳۰ پله صعود به جایگاه ۶۲ رسیده است.

این در حالی است که رتبه ایران در بحث اعطای تسهیلات برای بهبود فضای کسب و کار هم نسبت به سال گذشته از رتبه ۹۹ به رتبه ۱۰۴ نزول پیدا کرده است.

به رغم تکلیف دولت در ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه برای ارتقای کشور به رتبه سوم در میان کشورهای منطقه سند چشم انداز، در گزارش انجام کسب و کار، جایگاه ایران در میان ۲۵ کشور سند چشم انداز نسبت به سال گذشته با یک رتبه تنزل و جا ماندن از پاکستان به جایگاه بیستم رسیده است.

با جمع بندی موارد مطروحه و نگاهی به عقبه تلاش های صورت گرفته از سوی دستگاه های اجرایی مسیر بسیار دشواری در اصلاح موانع اعلام شده در پیش روی دولت محترم بوده که عدم توجه به آن همانند آنچه که تاکنون روی داده عواقب جبران ناپذیری را برای آینده تولید این کشور به همراه خواهد داشت

عدم ثبات در قوانین و مقررات فضای کسب و کار

وجود قوانین و مقررات در نظام اقتصادی، برای ایجاد نظم و هماهنگی در اقتصاد و بازار الزامی است. همچنین قوانین پویا و کارآمد می تواند محیط کسب و کار را بهبود ببخشد و فعالان و بدنه اقتصادی کشور را در جهت پیش برد اهداف کلان اقتصادی یاری نماید.

مقرراتی که به خوبی هدف گذاری شده و طراحی شده باشند، می توانند کاستی های بازار را پوشش دهند و مشوق توسعه فعالیت های اقتصادی باشند. اما آفت بزرگی که متوجه قوانین و مقررات است، بی ثباتی و عدم پیش بینی پذیری آنهاست.

علاوه بر بی ثباتی، مواردی چون نیاز به اصلاح قوانین و تورم قوانین هم مطرح است. اما اثر منفی که عدم پیش بینی پذیری مقررات بر محیط کسب و کار می گذارد، بیشتر از دیگر موارد است.

اگر قوانین دائما تغییر یابند و اصلاح شوند، پیش بینی پذیری فضای کسب و کار مختل شده و امکان فعالیت اقتصادی مطمئن، فراهم نخواهد شد.

ثبات و همچنین شفافیت قوانین و مقررات، از جمله مهمترین عوامل در تامین امنیت اقتصادی است. اهمیت این مسئله تا به آنجاست که «تغییرات غیرمنتظره قوانین اقتصادی» نظیر قوانین و مقررات مالیاتی، گمرکی، ارزی و تجارت خارجی، یکی از نماگرهای ارزیابی امنیت اقتصادی شمرده می شوند.

عدم توجه کافی به اصل ثبات در مقررات گذاری به جای آن که اوضاع را بهبود دهد، کسب و کارها را گرفتار اعمال تصمیمات متنوع و احيانا خودسرانه بازرسان و کارمندان دولتی کرده و زمینه دریافت رشوه و بروز فساد را فراهم می کند. نتیجه تمامی این امور کاهش فعالیت اقتصادی مردم و سرمایه گذاران است.

اگر محیط کسب و کار ایران، رتبه قابل قبولی در سطح جهان کسب نمی کند، یکی از دلایل اصلی آن، تغییرات خلق الساعه مقررات بخش های مختلف است که در زمینه تجارت، به صورت افزایش یکباره تعرفه

واردات، وضع عوارض صادراتی یا اعمال ممنوعیت در واردات کالاها از طریق ثبت سفارش که قانون آن را مجاز ندانسته است، مشاهده می‌شود.

هر سال کتاب مقررات واردات و صادرات با سه ماه تاخیر ابلاغ و اجرایی می‌شود که این مساله، موجب سردرگمی فعالان اقتصادی است.

تلاش های قانونی و راهبردی فراوانی برای ایجاد ثبات و پیش بینی پذیری در قوانین و مقررات انجام شده است که در ذیل به برخی از این اسناد اشاره می‌شود.

- سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی مصوب ۲۹/۱۱/۱۳۹۲ : در ذیل «بند ۱۰»، ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف به عنوان یکی از ساز و کارهای حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات ذکر شده است.
- سیاست های کلی امنیت اقتصادی مصوب ۳/۱۱/۱۳۷۹ : در بند « ۳ » تصریح شده است: قوانین و سیاست های اجرایی و مقررات، باید دارای سازگاری، ثبات، شفافیت و هماهنگی باشند.
- سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه مصوب ۲۱/۱۰/۱۳۸۷ : در بند « ۲۱ » آمده است: بهبود فضای کسب و کار کشور با تاکید بر ثبات اقتصاد کلان، فراهم کردن زیرساخت های ارتباطی، اطلاعاتی، علمی، حقوقی و فناوری مورد نیاز، کاهش خطرپذیری های کلان اقتصادی و ...
- سیاست های کلی تشویق سرمایه گذاری مصوب ۲۶/۱۱/۱۳۸۹ : در بند « ۳ »، تنظیم سیاست های پولی، ملی و ارزیابی با هدف دستیابی به ثبات اقتصادی، مهار نوسانات و تقویت تولید ملی، به عنوان یکی از سیاست های کلی تشویق سرمایه گذاری ذکر شده است.
- سیاست های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی مصوب ۱۴/۱۱/۱۳۹۱ : در بند « ۲۰ » رویکرد ثبات نسبی در قوانین برای تنقیح و اصلاح قوانین و مقررات... برای تسهیل فعالیت در بخش های تولیدی و رفع موانع سرمایه گذاری در سطح ملی به عنوان یکی از سیاست های کلی تولید ملی مورد تاکید قرار گرفته است.

بنابراین ضروری است نحوه تغییر و تصویب قوانین به شکلی باشد که صاحبان کسب و کار را متضرر نکرده و امکان برنامه ریزی بلندمدت برای سرمایه گذاری در اقتصاد را برای آنها فراهم نماید.

عدم کارایی نظام بانکی و در نهایت تامین مالی

بخش مهمی که در نظام بانکی ما در خصوص حمایت از تولید مغفول مانده، موضوع نرخ بالای سود تسهیلات است که بلای جان تولید شده است. در حالی که به گفته کارشناسان، نرخ بازدهی تولید در کشور کمتر از ۱۰ درصد و نرخ سود تسهیلات بانکی به دلیل پرداخت نرخ سود ۲۰ درصدی به سپرده‌ها بیش از ۲۰ درصد است.

بانک‌ها در شرایط فعلی نمی‌توانند نرخ تسهیلات بالای ۳۰ درصد دریافت کنند؛ لذا تسهیلات خود را تا نرخ ۲۸ درصد جمع‌آوری می‌کنند. این اختلاف نرخ سود تسهیلات بانکی با بازدهی تولید موجب شده است تا بسیاری از بنگاه‌های کوچک و متوسط تولیدی علیرغم مشکل تأمین سرمایه جهت گسترش تولید خود، قید دریافت تسهیلات از بانک‌ها را بزنند و همین عامل در کنار تأمین وثیقه و یافتن ضامن برای دریافت تسهیلات موجب شده تا دشواری تأمین مالی از بانک‌ها به سومین مانع پیش روی کسب و کارها تبدیل شود.

این شرایط در حالی رقم خورده که تابستان سال ۱۳۹۶ شورای پول و اعتبار با هدف کاهش نرخ سود تسهیلات، اقدام به کاهش نرخ سود بانکی کرد و بانک مرکزی در پنجم شهریور ماه سال ۱۳۹۶ بخشنامه‌ای هشت بندی به بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری ابلاغ نمود که پیرو آن، باید تمام بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری از یازدهم شهریور ماه ۱۳۹۶ نرخ‌های سود علی الحساب سپرده‌های سرمایه گذاری یک ساله را حداکثر به ۱۵ درصد و نرخ سود کوتاه مدت عادی روزشمار را حداکثر به ۱۰ درصد کاهش می‌دادند. هر چند این تصمیم موجب خروج مقادیر زیادی سپرده از بانک‌ها و روانه شدن این سپرده‌ها به سایر بازارها از جمله بازار ارز و برهم ریختگی نظم قیمتی در بازارها شد و یک تورم ناخواسته را به مردم تحمیل کرد، هرگز به هدف نهایی خود که کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی جهت رونق بخشی به تولید بود، نرسید.

نظام مالیاتی

در حال حاضر، مالیات موثرترین وسیله جهت انتقال منابع به بخش دولتی و هدایت آن به سمت طرح های مولد به جهت رونق و نیز ایجاد جهش در تولید به شمار می رود. نگاهی به تجربه کشورهای توسعه یافته نشان می دهد که این ابزار مالی در حال حاضر در این کشورها، نقشی بسیار مهم و تعیین کننده در هدایت نقدینگی به سمت کسب و کارهای مولد و نیز تامین هزینه های دولت در تامین خدمات عمومی دارد.

با وجود این مزایا اما این منبع مهم مالی در کشور ما به قدر لازم مورد توجه قرار نگرفته است. یکی از شاخص های اصلی سنجش موفقیت سیاست های مالیاتی در جهان امروز، شاخص سهم مالیات از تولید ناخالص ملی است. متوسط این شاخص در جهان ۱۴ درصد، در بین کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی بیش از ۴۰ درصد و در همسایگی ما در ترکیه نیز که کشوری در حال توسعه است در حدود ۲۴ درصد است. اما این شاخص در ایران حال و روز خوشی ندارد و در بهترین حالت بین ۷ تا ۸ درصد است که کمتر از کمترین میزان این شاخص در کشور ترکیه یعنی ۹ درصد در دهه ۷۰ میلادی است.

بر مبنای روش شناسی گزارش سهولت محیط کسب و کار بانک جهانی، نماگر پرداخت مالیات از سال ۲۰۰۶ در گزارشهای سهولت محیط کسب و کار محاسبه میشود. در این نماگر، کلیه مالیاتهایی که یک شرکت با ابعاد متوسط اقتصادی در یک سال پرداخت میکند و همچنین هزینه های اداری ناشی از پرداخت آنها ثبت میشود. این مالیات ها شامل مالیات بر درآمد یا سود شرکتها، مالیات بر نیروی کار (حق بیمه تامین اجتماعی) و سایر پرداختهای اجباری به دولت توسط کارفرما، مالیات بر دارایی، مالیات نقل و انتقال دارایی، مالیات بر سود سهام، مالیات بر سود سرمایه، مالیات بر نقل و انتقالات مالی، مالیات جمع آوری زباله، مالیات بر حمل و نقل و جاده و حتی کوچکترین هزینه ها میشود. در نهایت بعد از آنکه امتیاز هر کشور بدست آمد، کشورها بر مبنای فاصله شان با بهترین امتیاز طبقه بندی میشوند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

بر اساس این گزارش هرچند ایران در نماگر پرداخت مالیات با یک روند صعودی، از رتبه ۱۴۹ به رتبه ۱۴۴ رسیده اما در زمره آخرین جایگاه کشورهای خاورمیانه یعنی قبل از عراق با رتبه ۱۳۱ در نماگر پرداخت مالیاتها قرار دارد.

بی توجهی به منبع مهم و قدرتمند مالیات در حالی صورت می گیرد که کشور به دلیل تحریم های شدید بر اصلی ترین بخش اقتصادی خود یعنی نفت، دچار کمبودهای شدید مالی در تامین هزینه های عمومی و نیز ایجاد زیرساخت های لازم برای رشد و توسعه اقتصادی است. حالا که امسال از سوی رهبر معظم انقلاب به عنوان سال جهش تولید نام گذاری شده است و برای حرکت در این راستا، دولت نیازمند حمایت هایی از جمله حمایت های مالی از اقتصاد مولد است، منابع مالی حاصل از مالیات می تواند علاوه بر تامین کسری بودجه دولت، بهترین تکیه گاه مالی دولت در انجام وظایف خود در راستای جهش تولید باشد.

تحقق نقش مهم مالیات در ایجاد جهش تولید اما در گرو دو اقدام بسیار مهم است. اولین اقدام بستن گلوگاه های فرار مالیاتی در کشور از طریق اصلاح قوانین ناکارآمد مالیاتی مانند حذف معافیت های مالیاتی بی قاعده چون معافیت های مالیاتی مناطق آزاد و برخی مشاغل و نیز ممانعت از فرارهای مالیاتی می باشد. فرار مالیاتی اقشار ثروتمند از جمله وکلا که مطابق برخی آمارها از ۶ تا ۱۲ هزار میلیارد تومان می رسد در حالی است که در کشورهای توسعه یافته از جمله آمریکا، ثروتمندان بخش اعظمی از درآمدهای مالیاتی دولت را تامین می نمایند. در سال ۲۰۱۶، قریب به ۷۰ درصد درآمد مالیاتی دولت آمریکا را دهک نخست درآمدی در این کشور تامین کرده است درحالی که پنج دهک پایین آن تنها ۳ درصد درآمدهای مالیاتی سهم داشته اند.

حذف معافیت های مالیاتی بی قاعده مانند معافیت های مالیاتی مناطق آزاد و وضع مالیات بر این مناطق بر اساس قواعد روز دنیا، می تواند این مناطق را از وضع فعلی نجات دهد. با این اقدام می توان این مناطق را به محلی برای گسترش تجارت خارجی و صادرات کشور برای ایجاد جهش در تولید، تبدیل نمود. از سوی دیگر، ممانعت از فرار مالیاتی اقشار ثروتمند از طریق وضع مالیات بر انباشت ثروت و نیز شفافیت تراکنش های

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

بانکی می تواند این منابع را به جای سرازیر شدن در بازارهای غیر مولد و تورم زا از طریق ابزارهای دولتی به سمت کسب و کارهای مولد هدایت نموده و کمک شایانی به تحقق جهش تولید نماید.

توجه به ارقام ردیف بودجه سال ۹۹ نشان می دهد که در راستای جبران کمبود ناشی از فروش نفت مالیات بخش خصوصی افزایش پیدا کرده است یعنی مالیات بر نیروی کار و کارگری افزایش پیدا کرده است و این امر عاملی در تقابل با جهش تولید می باشد.

بخش خصوصی معتقد است مالیات باید اخذ شود اما زیرساخت اخذ آن می بایست از طرف دولت فراهم شود و تولید کننده نباید به عنوان عامل دریافت دولت مجبور به برخورد با مصرف کنندگان و مشتریان خود شود. ۶۵ درصد بار مالیاتی کشور بر دوش تولیدکنندگان است در صورتی که نظام مالیاتی عادلانه این است که دریافت مالیات از تمام بخشها انجام شود نه اینکه عمده بار مالیات برعهده بخش تولید باشد.

نظام تامین اجتماعی

عملکرد سازمان تامین اجتماعی از طریق آثاری که بر متغیرهای مختلف اقتصادی و اجتماعی دارد، می تواند نقش موثری در تحقق سیاست های اقتصادی به ویژه در جهش تولید به عنوان پیش درآمد جهت توسعه پایدار اقتصادی داشته باشد.

اما تا هنگامی که برنامه های توسعه کشور بر پایه برنامه های توسعه بخش های مختلف، تنها توسط دستگاه های دولتی، یا برنامه های توسعه فرابخشی توسط کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه شده و تنها بر تقریر برخی نکات و وارد کردن واژگان مدرن، اما نیازسنجی نشده، بدون تعامل موثر با صاحب نظران در کتاب برنامه اتکا نشود، نمی توان آن برنامه را برنامه ای منسجم و مدون در سیاست گذاری اجتماعی ایران محسوب کرد

بنابراین، ساختار تامین اجتماعی ایران نیازمند بازنگری کلی در درک مفهوم تامین اجتماعی و اصلاح سیاست گذاری های اجتماعی براساس الگوهای تصحیح شده جهانی می باشد

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

تاکید بسیار زیاد بر توزیع مجدد درآمدها و نیز حمایت از فقرا آنگونه که در سیستم تامین اجتماعی ایران و نیز اصل ۲۹ قانون اساسی مورد نظر قرار گرفته است می‌تواند صدماتی را به اقتصاد ملی وارد کند. این حرکت راهی است که قبلا یکبار توسط کشورهای پیشرفته امتحان شده و نتیجه نهایی آن، تلاش آن کشورها برای کاهش میزان ارائه سوبسیدهای رفاهی و ایجاد حلقه اتصال مستقیمی بین کار و رفاه بوده است. به عبارت بهتر، تمامی کشورهای صنعتی قبلا سوبسیدهای رفاهی را تجربه کرده و هم اکنون به این نتیجه رسیده‌اند که باید بودجه‌های رفاهی و سوبسیدهای رفاهی را به گونه‌ای به اقتصاد کشور تزریق کنند که حتی الامکان این بودجه از طریق کار و دستمزد کار به اقتصاد ملی متصل شود. هم‌اکنون بخش اعظم این بودجه‌ها و سوبسیدها صرف ایجاد اشتغال و فرصت‌های شغلی جدید می‌شود.

بر اساس گزارش سهولت کسب و کار بانک جهانی در حوزه تامین اجتماعی نیز کشور ایران رتبه آخر را در بین کشورهای منطقه دارد و حتی رتبه عراق نسبت به ایران از وضعیت مطلوبتری برخوردار است. نرخ قانونی برای محاسبه در ایران ۲۳ درصد از حقوق ناخالص است در صورتیکه برای عراق این عدد به ۱۵ درصد می‌رسد.

دولت‌ها ضعف قانون را در این مورد می‌دانند اما علی‌رغم اشاره به این موضوع از طرف بخش خصوصی و حتی تایید این مطلب بازهم به آن عمل نمی‌کنند که آمار ارائه شده در این موضوع از طرف بانک جهانی مویذ این مطلب است. این موضوع کارفرما را مجبور می‌سازد تا بعلت نگاه نادرست کارشناسان تامین اجتماعی برای بقاء به انحراف هم بیندیشد.

بطور مثال موضوع ماده ۴۷ هرچند بر اساس روند اتفاقات روی داده و قوانین ابلاغ شده حتی با ورود معاون اول محترم رئیس‌جمهور و در نهایت دادستان کل کشور هنوز با نظر مدیران استانی متفاوت است. دولت می‌بایست مسئولینی که نمی‌توانند خود را تطبیق دهند برکنار نماید.

عدم رعایت قوانین وضع شده و یا برداشت های سلیقه ای موضوع دیگری است که این سازمان را در دستیابی به اهدافش با مشکل روبرو ساخته است این واقعیت در مواردی چند که در ادامه بدان پرداخته میشود کاملا آشکار می باشد.

۱- سازمان تامین اجتماعی طبق ماده ۴۷ قانون تامین اجتماعی میتواند برای جلوگیری از انحراف قانون یا عدم افشاء و معرفی نیروی کار از سوی اشخاص حقیقی یا حقوقی به شرکت ها ، موسسات و کارگاه های مشمول مقررات تامین اجتماعی مراجعه و محل کارگاه و دفاتر قانونی و اسناد آنان را مورد بازرسی و نه حسابرسی که دو مقوله متفاوتند قرار دهند. اما اشکال از همین جاست که آن سازمان توسط موسسه حسابرسی تامین اجتماعی درسالهای جاری بجای بازرسی از دفاتر قانونی شرکتها و بنگاههای اقتصادی دفاتر آنان را مورد حسابرسی قرار میدهند آنها توسط اشخاصی که یا در حد کارآموزند و یا اگر دارای تخصص مالی اند ؛ آگاهی از مقررات تامین اجتماعی ندارند. موسسه حسابرسی تامین اجتماعی برای وصول مطالبات بیشتر به این امر توجه نداشته اند و در موارد بسیاری قانون تامین اجتماعی را زیر پا میگذارند .

۲- کارگاه های دارای نیروی کار زیر ۵۰ نفر (اشخاص حقوقی) در اولویت انجام رسیدگی موسسه حسابرسی قرار نداشته اند. چون عمدتا تحت بازرسی بازرسان کارگاهی شعب تامین اجتماعی قرارداشته اند و اینها بعضا فاقد دفاتر قانونی اند و یا دفاتر قانونی شان نانویس است اما با توجه به بخشنامه ۱۱/۳ که در سال ۹۴ صادر شده عطف به ماسبق نموده به علت نداشتن دفاتر یا نانویس بودن سالهای گذشته علی رغم داشتن بازرسی های کارگاهی و ارسال و پرداخت لیست و حق بیمه کارگران ؛ بدون توجه به سوابقی که در شعب تامین اجتماعی موجود است ماده ۴۰ قانون تامین اجتماعی را که مفاد آن برای رخدادهای دیگری است (در صورت عدم ارائه لیست و پرداخت حق بیمه یا عدم همکاری) غیابا بدون حضور کارفرما برای کارگران احتمالی ؛ دستمزد برآورد و تعیین نموده و حق بیمه ای را بدون ذکر نام آنها محاسبه و اعلام بدهی مینمایند .

۳- علی رغم دستور دولت مبنی بر اینکه انجام رسیدگی دفاتر قانونی شرکتها را منحصر به آخرین سال مالی نموده است، آن سازمان برای رد نظر دولت به عناوین مختلف مثل اولویت های درخواستها تحت عنوان : دستورمقامات ، آراء هیئتها ، اجرای ماده ۳۷ و ۳۸ برای نقل و انتقال و قرارداد ها از انجام رسیدگی یکساله عدول نموده و یا به جهت عدم همکاری، گاهها برای اجرای ماده ۳۷ (نقل و انتقال) از ۲۰ سال، علی رغم ۱۰ سال قانونی طبق قانون تجارت عبور مینمایند که در این مورد هم ضعف دستورالعمل موجب سوء استفاده میشود

راهکارهای اجرایی برای جهش تولید

در راستای بیانات مقام معظم رهبری برای تحقق شعار سال با عنوان "جهش تولید" و نظر به اینکه طیف وسیعی از کسب و کارهای به شدت تحت تأثیر "ویروس کرونا" قرار گرفته اند به گونه ای که در ماههای پایانی سال ۱۳۹۸، شرایط فروش و درآمدی این کسب و کارها به دلیل "ویروس کرونا" دچار مشکل و در ادامه رکود فعالیت آنها در سال جاری موجب تهدید و خطر جدی برای اشتغال، ایفای تعهدات، تسویه بدهیها و چکهای آنها را موجب شده است. لذا پیشنهاد می گردد مدیران دستگاههای اجرایی بعنوان نمایندگان عالی وزیر و وزارتخانهها یا سازمانهای کشوری در استان مازندران با همراهی و همکاری بخش خصوصی به ویژه اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان مازندران برای تحقق شعار سال با استفاده از اختیارات قانونی به دور از نظام اداری و بورکراسی بازدارنده با تعیین اولویتها در حوزه اقتصادی و جهش تولید با تدوین برنامه ضربتی و بسته حمایتی نسبت به حل و فصل مسائل بنگاههای اقتصادی در کوتاهترین زمان ممکن اقدام و ترجیحاً اصلاحات لازم جهت سازوکارهای اجرایی را در شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی تصویب نمایند.

برنامه‌های پیشنهادی کوتاه مدت اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان

مازندران برای تحقق شعار سال "جهش تولید" در سال ۱۳۹۹

راهکارهای اجرایی پیشنهادی کوتاه مدت برای تحقق شعار سال با عنوان "جهش تولید" در

سال ۱۳۹۹

الف. برنامه‌ریزی و راهبری "جهش تولید" با محوریت بهبود فضای کسب و کار

به رغم شرایط دشوار اقتصادی و رشد اندک و ناپایدار اقتصادی کشور، مهم‌ترین موضوعات مرتبط با بهبود فضای کسب و کار شامل رفع قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مُخل تولید و سرمایه‌گذاری، تأمین مالی بنگاه‌ها، ثبات بخشنامه‌ها و رویه‌ها، تعامل مثبت دستگاه‌ها و نهادهای دولتی با تشکل‌های بخش خصوصی و استفاده از دیدگاه‌ها و نظرات تشکلها و فعالان اقتصادی است.

بخشی از موضوعات مرتبط با بهبود فضای کسب و کار برای "جهش تولید" عبارتند از:

۱. امنیت محیط کسب و کار؛
۲. بهبود فضای کسب و کار؛
۳. تسهیل و تغییر نظام مالیاتی،
۴. تسهیل و تغییر نظام تأمین اجتماعی؛
۵. تسهیل و تغییر تجارت خارجی (صادرات و واردات مرتبط با امور گمرگی)
۶. تسهیل و افزایش تأمین و اعطای نقدینگی بنگاه‌های تولیدی متناسب با تورم و خسارت و بیروس کرونا؛
۷. ثبات در قوانین و مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌ها؛
۸. ثبات در شاخص‌های کلان اقتصادی از جمله ارز، تورم، نقدینگی؛
۹. مبارزه با فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی؛

۱۰. عدم دخالت دولت در امور بخش خصوصی و کاهش رقابت منفی بنگاه‌های دولتی با فعالان اقتصادی.

ب. شناسایی و حمایت از کسب و کار بنگاه‌های اقتصادی مشکل‌دار با اولویت:

۱. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای بهداشتی؛
۲. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع مواد غذایی و آشامیدنی؛
۳. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای متاثر از شیوع ویروس کرونا؛
۴. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط؛
۵. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع صادرات محور؛
۶. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع رقیب واردات؛
۷. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای خانگی؛
۸. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع غیرتجاری؛
۹. شناسایی و حمایت از کارخانه‌های تعطیل شده، به منظور رسیدگی پرونده آنها خارج از نوبت؛
۱۰. بررسی ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه تولید در بخشهای مختلف اقتصادی؛
۱۱. بهره‌مندی از ظرفیت‌های مشاوره‌ای، نخبگان و کارشناسان اقتصادی؛
۱۲. ارتقای بهره‌وری نیروی کار (تربیت نیروی کار ماهر) به منظور افزایش کارایی ده برابری نیروی کار؛
۱۳. ارتقای بهره‌وری سرمایه به منظور افزایش کارایی ده برابری نیروی کار؛

گام‌های حمایتی دولت

با توجه به لزوم حمایت دولت از تولید داخلی و با عنایت به شرایط خاص ایجاد شده در خصوص شیوع ویروس کرونا و لطماتی که فضای کسب و کار کشور با آن روبروست با بررسی اقدامات بین‌المللی تلاش شده تا راهکارهای لازم در اینخصوص اندیشیده و جهت بررسی برای اجرا پیشنهاد شود

اقدامات اقتصادی کشورهای دنیا در مقابله با شیوع ویروس کرونا

کشورهای ثروتمند جهان به معرفی اقداماتی از جمله تزریق پول، کاهش نرخ سود بانکی و کمک به کسب و کارهای بی رمق و همچنین کسانی که اتفاقات اخیر منبع درآمدشان را هدف قرار گرفته برای گذر از این مرحله سخت پرداختند

صندوق بین‌المللی پول برای مقابله با ویروس کرونا ۵۰ میلیارد دلار اختصاص داد، بانک مرکزی آمریکا در اقدامی ناگهانی نرخ سود بانکی را نیم درصد کاهش داد و مجدداً چند روز بعد هم با کاهش مجدد آن این نرخ را به صفر رساند.

بریتانیا هم برای حمایت از کسب و کارهای کوچک و بزرگ وام تضمین شده دولتی معادل ۴۰۰ میلیارد دلار را معرفی کرد همچنین تعویق سه ماهه بازپرداخت وام مسکن برای افراد نیازمند و همچنین معافیت‌های تجاری مالیاتی برای بعضی خدمات از دیگر اقدامات انجام شده توسط آن کشور بود.

اتحادیه اروپا با سهل کردن قوانین خود در این شرایط خاص به شرکتها اجازه داده تا سقف ۵۵۰ میلیون یورو وام دریافت کنند.

کاهش نرخ سود بانکی از جمله اولین اقداماتی بود که بعضی کشورها دست به آن زدند که به غیر از آمریکا و بریتانیا میتوان به کشورهای نظیر نیوزیلند اشاره کرد
بانک مرکزی ژاپن طرح وام بدون سود (صفر درصد) را یک سال تمدید کرده است.

حمایت های اقتصادی ایران در مقابله با شیوع ویروس کرونا

۱- تعویق سه ماهه اقساط وام‌های بانکی

۲- اختصاص دو بسته برای اقشار کم درآمد که شامل کمک ماهیانه ۲۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومانی برای ۳ میلیون ایرانی فاقد درآمد ثابت

۳- اختصاص وام یک تا دو میلیونی ۴ درصدی بدون ضامن برای ۴ میلیون نفر شاغل آسیب‌دیده همچون کارگران و اصناف.

۴- تعویق بستن حساب بدهکاران مالیاتی را تا پایان اردیبهشت ماه

پیشنهادات ارائه شده برای کسب و کارهای آسیب دیده و متاثر از شیوع ویروس کرونا از سوی

اتاق بازرگانی

تدوین سبد گسترده‌ای از انواع کمک‌ها و یارانه‌ها را برای کسب و کارهای آسیب دیده و متاثر از شیوع ویروس

کرونا از سوی دولت به عنوان حامی اصلی کسب و کارها شامل:

- ۱- افزایش حمایت‌های مالی،
- ۲- معافیت‌ها و تعویق مالیاتی،
- ۳- تعویق پرداخت هزینه‌های دولتی،
- ۴- استمهال بازپرداخت وامها
- ۵- تامین مالی برای بنگاههایی کوچک و متوسط،
- ۶- تمدید وام‌های تجاری،
- ۷- معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان و...

افزایش حمایت‌های مالی از کسب و کارها از سوی بانکها

۱. افزایش حمایت‌های مالی در پرداخت تسهیلات

❖ بسته حمایت مالی در قالب تسهیلات ۴ درصدی برای شاغلان آسیب دیده حداقل به

۱۰۰ میلیون ریال افزایش یابد

❖ اختصاص ۱۰۰ هزار میلیارد تومان در قالب تسهیلات با سود ۴ درصد به تولید

کنندگان

❖ استمهال بازپرداخت وامها تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۹۹

❖ تعدیل شیوه بازپرداخت وام‌ها تا پایان سال ۱۳۹۹

- ❖ افزایش دوره سررسید وامها و امکان تأمین مالی مجدد برای یکسال
- ❖ تجدید وامها بدون بازپرداخت برای یکسال
- ❖ افزایش تضمین‌های دولتی در بازپرداخت وام‌های اعطایی به کسب و کارهای خرد، کوچک و متوسط؛
- ❖ کاهش نرخ بهره وام‌ها و اعطای تسهیلات با نرخ ترجیحی به بنگاه‌های اقتصادی صادرات محور تا ۲ درصد
- ❖ اجرای بخشنامه شماره ۹۸/۴۳۵۶۵۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۵ بانک مرکزی موضوع مساعدت به صاحبان کسب و کارها به ویژه کسب و کارهای کوچک که در اثر ویروس کرونا آسیب دیده اند؛
- ❖ اجرای بخشنامه شماره ۹۸/۴۳۳۵۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۲ بانک مرکزی موضوع مساعدت و حمایت از واحدهای تولیدی در امهال بدهی های غیرجاری به شبکه بانکی کشور.
- ❖ اعطای تسهیلات بانکی به بنگاه‌های ارائه دهنده برنامه مشخص و عملیاتی برای جهش تولید،
- ❖ تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی با هدف حفظ و افزایش سطح تولید؛
- ❖ تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی صادراتی با هدف حفظ و افزایش سطح تولید؛
- ❖ تامین مالی طرح های خاص و ویژه و ملی از سوی بانکهای تخصصی و صندوق توسعه ملی؛

معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان

۱. معافیت بنگاه های کوچک و متوسط از پرداخت حق بیمه کارفرما تا پایان شهریورماه ۱۳۹۹؛
۲. کاهش ۵۰ درصدی حق بیمه سهم کارفرما در سال ۱۳۹۹؛
۳. تمدید و افزایش مهلت زمانی پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی برای کارفرمایان به مدت ۶ ماه.

ارائه یارانه تأمین اجتماعی به کسب و کارهای کوچک و متوسط

۱. ارائه کمک هزینه تأمین اجتماعی به بنگاه های کوچک و متوسط مستقر در شهرکهای صنعتی.

معافیت یا کاهش اجاره بهای کسب و کارها

۱. شرکت های کوچک و متوسط که دارایی های سرمایه ای خود را از دولت اجاره کرده اند، در صورت پیروی از الزامات دولت در زمینه تعلیق و از سرگیری مجدد فعالیت ها مطابق با مقررات پیشگیری از اپیدمیک شدن بیماری، در صورت عدم تعدیل کارکنان، از پرداخت اجاره بها تا شش ماه معاف شوند.

حذف عوارض اداری سربار بر کسب و کارها

۱. تعلیق دریافت انواع هزینه های اداری و دفتری از کسب و کارهای کوچک و متوسط، شامل انواع هزینه های مرتبط با عوارض جاده ای و معابر، عوارض فاضلاب و پسماند و هزینه تجهیزات مرتبط با بازرسی های ویژه.

معافیت یا امکان تأخیر در پرداخت مالیات کسب و کارها

۱. اجرای دقیق بخشنامه ها و بسته های سیاستی و حمایتی سازمان امور مالیاتی کشور برای اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی در سال ۱۳۹۹ و تمدید زمانی بسته های حمایتی تا پایان سال ۱۳۹۹؛
۲. تعویق پرداخت مالیات تا پایان شهریورماه ۱۳۹۹؛
۳. تقسیط بدهی اعم از اصل مالیات و عوارض و جرایم قانون مالیات های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش افزوده مودیان مالیاتی در سال ۱۳۹۹؛

۴. بخشودگی جرایم پرداخت نشده، بدهی مالیات و عوارض قانون موسوم به تجمیع عوارض مصوب

۱۳۸۱/۱۰/۲۲ به شرط پرداخت اصل مالیات و عوارض تا پایان شهریورماه ۱۳۹۹؛

۵. اخذ مالیات بر فعالیت‌های غیرتولیدی (نظیر مالیات بر عایدی سرمایه ناشی از معاملات مسکن)

۶. معافیت از پرداخت مالیات بر دارایی برای کسب و کارهای واجد شرایط.

تسهیل و تغییر و تحریک تجارت خارجی:

عدم برنامه ریزی مناسب برای توسعه صادرات گریبانگیر بخش خصوصی بوده زیرا کارشناسان و مشاوران این

مسئولین هیچ آگاهی از جریان این موضوع ندارند

صدور بخشنامه های خلق الساعه بزرگترین معضل در امر صادرات می باشد چون هیچ کجای دنیا تبادلات

فرامرزی بر اساس روزمره گی اتفاق نمی افتد و چون ضرری متوجه کارشناسان نیست و نمی فهمند نسبت به

پیشنهادات غیر منطقی برای خلق این بخشنامه ها اقدام می نمایند

به هر حال پیشنهاداتی از طرف بخش خصوصی به شرح ذیل ارائه می گردد.

۱. ایجاد ثبات قوانین و بخشنامه ای برای حداقل یکسال در امر صادرات

۲. معافیت از پرداخت تعرفه یا مالیات بر ارزش افزوده به منظور واردات تجهیزات مقابله با شیوع کرونا؛

۳. روان سازی صادرات از سوی دستگاه‌های اصلی متولی صادرات از جمله: نمایندگی وزارت امور

خارج به‌عنوان یک تسهیلگر حساس و اداره کل صنعت معدن و تجارت به عنوان یک نهاد مسئول

در زمینه تعرفه‌های ترجیحی، مشوق‌ها و ... با همکاری اتاق‌های بازرگانی برای توسعه صادرات

۴. توجه به موضوع لجستیک و حمل و نقل و رفع مشکلات و موانع به منظور روان سازی صادرات؛

۵. تمرکز دیپلماسی سیاسی _ اقتصادی بر بازار ۴۰۰ میلیونی کشورهای منطقه اوراسیا؛

۶. ارائه اسناد مثبت از سوی اداره کل صنعت معدن و تجارت به سازمان توسعه تجارت برای طرفین

خارجی کسب و کارهایی که به دلیل بروز شرایط فورس ماژور شیوع کرونا نتوانسته اند تعهدات

بین‌المللی خود را ایفا کنند.

سرمایه گذاری:

سرمایه نقش مهمی در افزایش رشد و توسعه اقتصادی ایفا می‌کند، زیرا این توانایی را دارد که در ترکیب بهینه با نیروی کار و فناوری بخش تولید را به حرکت درآورده با رونق تجارت زمینه‌های بهبود سطح زندگی و رشد اقتصادی را فراهم آورد. فقدان سرمایه یکی از علل اصلی گرفتار شدن بسیاری از کشورها در دور باطل فقر و توسعه‌نیافتگی شناخته شده و علاوه بر آن که بیکاری گسترده‌ای را به دنبال دارد، موجب عقب‌ماندگی سطح تولید ملی شده و نهایتاً به فقر اقتصادی می‌انجامد.

اما نگاهی آماری به روند مراحل سرمایه گذاری در کشور از وضعیت اسفبار آن نسبت به کشورهای دیگر حکایت دارد

بر اساس گزارش وضعیت کسب و کار بانک جهانی در شاخص شروع کسب و کار نشان می‌دهد که طی آخرین گزارش ما در رتبه ۱۷۸ قرار داریم که آخرین رتبه در بین کشور های منطقه است و بازهم عراق با رتبه ۱۵۴ وضعیت بهتری نسبت به ایران دارد این رتبه در سال گذشته ۱۷۳ بود و نزول ۵ رتبه ای ایران نشان از تلاش دیگر کشور های برای قدم اول حمایت از سرمایه گذار می باشد.

هرچند در حمایت حقوقی از سرمایه گذاران با ۴۵ رتبه صعود به مقام ۱۲۸ رسیده ایم اما هنوز بدترین وضعیت را در بین کشورهای منطقه و بازهم پایینتر از عراق که در رتبه ۱۱۱ قرار دارد واقع شده ایم .
عدم واگذاری حوزه اقتصادی به بخش خصوصی توسط دولت ها ناشی از جذابیتی است که حاضر به واگذاری آن نیستند

فساد ایجاد شده در جامعه هدفی که بررسی پرونده های ایجاد شده نشان از وابستگی آنها به افراد دولتی دارد بیانگر این موضوع است که مشکلات ایجاد شده علی رغم ادعای دولت ها برای ایجاد رانت می باشد.

حمایت و پشتیبانی از سرمایه گذاری خارجی

سرمایه‌گذاری خارجی یکی از شاخص‌های مهم کلان اقتصادی است که تاثیر بسزایی را در افزایش اشتغال، تولید و رشد اقتصادی ایفا می‌کند. سرمایه‌گذاری خارجی در سال های اخیر به یکی از مهمترین شاخص‌ها در

کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه برای افزایش رشد اقتصادی تبدیل شده است و به همین دلیل اغلب کشورها برنامه‌های اقتصادی ویژه‌ای را برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی تدارک دیده‌اند. با توجه به شرایط فعلی کشور که تحریم‌های گسترده‌ای علیه آن اعمال شده است و همچنین وضعیت ایران در شاخص بهبود فضای کسب و کار (رتبه ۱۲۷ در جهان) و افزایش ریسک سرمایه‌گذاری (دسته بندی ایران در گروه ۶ از جانب سازمان همکاری اقتصادی و توسعه) که از گروه‌های پر ریسک به شمار می‌رود، تورم ۴۰ درصدی در یکسال اخیر و رشد اقتصادی منفی ۴,۹ درصدی در سال ۱۳۹۷، کاهش در میزان صادرات و واردات و همچنین سایر موارد دیگر نشان از آن دارد که اوضاع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران مناسب نیست. به نظر می‌رسد اعمال تحریم‌ها نقطه‌ی مشترک محدودیت‌های مذکور در زمینه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور است و اگر این موضوع مرتفع گردد بسیاری از محدودیت‌های مذکور نیز تا حد امکان برداشته می‌شود. اما یکی از راهکارهایی که با این وضعیت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور، به نظر می‌تواند مفید و مثمر ثمر واقع شود، موضوع مشوق‌های سرمایه‌گذاری خارجی است.

بایستی مشوق‌های سرمایه‌گذاری خارجی در کشور به اندازه‌ای جذاب باشد که محدودیت‌هایی را که موارد مذکور برای سرمایه‌گذاری خارجی در ایران اعمال کرده است، کاهش دهد. همه ارگان‌ها چه آنهایی که به طور مستقیم و چه آنهایی که به طور غیرمستقیم با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی سروکار دارند، باید امتیازهای قابل توجهی را برای سرمایه‌گذاران خارجی در ایران در نظر بگیرند. همچنین تا جای ممکن، امکاناتی را که سرمایه‌گذاران خارجی به آن نیازمندند در کشور فراهم نمایند تا بتوانند آنها را راغب به سرمایه‌گذاری در ایران نمایند. البته ناگفته نماند که تسریع حوزه سرمایه‌گذاری در کشور به تعامل و همراهی سرمایه‌گذار داخلی و خارجی با یکدیگر نیز نیاز دارد. متصل کردن این دو از جانب ارگان‌های مرتبط به یکدیگر می‌تواند موجب بهبود هر چه بیشتر و رونق فضای سرمایه‌گذاری در کشور گردد. مزایای حضور سرمایه‌گذار خارجی در ایران به اندازه‌ای قابل توجه است که با در نظر گرفتن مشوق‌های جذاب برای آنها، مزایایی

چندین برابر مشوق‌ها را در کشور فراهم می‌آورد. در نهایت عناوین پیشنهادی برای جذب سرمایه گذاری خارجی و حتی حمایت از سرمایه گذاران داخلی به شرح ذیل ارائه می‌گردد.

۱. حمایت ویژه از پروژه های بزرگ سرمایه گذاری و همکاری نزدیک استانداری و دستگاههای دولتی و فرمانداریها با سرمایه گذاران در مرتفع ساختن چالش‌های پیش آمده، به خصوص در خصوص بخش ساخت و ساز به گونه ای که تکلیف صدور پروانه های ساخت و ساز تمامی پروژه های سرمایه گذاری تا پایان شهریور مشخص بشود.

۲. ایجاد مرکز مشاوره و خدمات سرمایه‌گذاری با محوریت اتاق بازرگانی استان

۳. اعطای امتیازهای قابل توجه برای سرمایه‌گذاران خارجی از قبیل وام های کم بهره بلند مدت

۴. حفظ و برقراری تعامل با سرمایه گذاران داخلی و خارجی و کاهش بروکراسی اداری با اجرای واقعی پنجره واحد

۵. ایجاد ثبات آیین نامه ، بخشنامه ای و یا قوانینی برای حداقل ۱۵ سال برای هر سرمایه گذار

۶. کمک به بازگشایی مجدد کسب و کارهای سرمایه گذاران داخلی و خارجی.

پرداخت یارانه به فعالیتهای تحقیق و توسعه کسب و کارها

ارائه کمک هزینه تحقیق و توسعه به کسب و کارهای کوچک و متوسط فعال در حوزه کسب و کار نوین و دانش بنیان و گروه های پر شمار جوان، مبتکر و فعال به گونه ای که تا پایان سال ۹۹ هرکدام از دستگاه های اجرایی می بایست حداقل گزارش حمایت از یک موضوع کسب و کار نوین و دانش بنیان یا استارت آپ مربوط به حوزه فعالیت خود را به استانداری ارائه دهند.

ارتقای بهره‌وری نیروی کار (تربیت نیروی کار ماهر) به منظور افزایش کار ده برابری

مراکز فنی و حرفه‌ای می بایست با استفاده از ظرفیت دانشگاه‌ها آمار آموزش و مهارت و تربیت نیروی کار ماهر را در سال ۱۳۹۹ به ده برابر سال ۱۳۹۸ افزایش دهد.

ارتقای بهره‌وری سرمایه به منظور افزایش کار ده برابری

دانشگاه‌ها موظف به تعریف موضوعات پایان نامه‌ها و رسالات دانشجویان جهت استفاده حداکثری از علم و تکنولوژی روز برای افزایش بهره‌وری منابع تولید به ویژه سرمایه می‌باشند که با توجه به آماده بودن زیرساخت لازم بنیاد ملی نخبگان مسئولیت اجرای این پیشنهاد را بر عهده داشته باشد.

تامین بازار بزرگ مصرف تولیدات داخلی

۱. در راستای حمایت از جهش تولید **شهرداریها** موظفند به منظور بالابردن امکان دسترسی تولیدکنندگان کوچک و متوسط به بازار مصرف و ایجاد امنیت برای فروشندگان کم سرمایه با استفاده از زمینهای متعلق به خود و یا وزارت راه و شهرسازی، مکانهای مناسبی برای عرضه کالاهای تولیدی آماده نمایند. واحدهای تولیدی مکلفاند بر مبنای قیمت تمام شده به صورت روزانه، هفتگی و ماهانه نسبت به عرضه تولیدات اقدام نمایند.
۲. فرهنگسازی در جهت ترغیب مردم به مصرف اجناس داخلی؛
۳. ارتقای کیفیت، قیمت رقابتی و ارائه خدمات مناسب کالاهای تولید داخل برای جلب اعتماد مردم با بازرسی اداره کل صنعت معدن و تجارت استان
۴. توجه تولیدکنندگان به بحث نوآوری، خلاقیت، بسته بندی مناسب، بازاریابی کارآمد؛
۵. برندسازی؛
۶. ارتقای بهره‌وری تولید کالاهای رقابت پذیر برای شرایط غیر انحصاری تولید کالا مبتنی بر ذائقه شناسی مصرف کنندگان، نیازسنجی بازار و نگاه به مزیت‌های داخلی.

وظایف اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان مازندران

الف: تشکیل ستاد برنامه‌ریزی و راهبری «جهش تولید» با محوریت بهبود فضای کسب و کار به

منظور شناسایی و حمایت از کسب و کار بنگاه‌های اقتصادی مشکل‌دار با اولویت:

۱. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای بهداشتی؛
۲. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع مواد غذایی و آشامیدنی؛
۳. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای متاثر از شیوع ویروس کرونا؛
۴. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط؛
۵. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع صادرات محور؛
۶. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع رقیب واردات؛
۷. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای خانگی؛
۸. شناسایی و حمایت از کسب و کارهای صنایع غیرتجاری؛
۹. شناسایی و حمایت از کارخانه‌های تعطیل شده، به منظور رسیدگی پرونده آنها خارج از نوبت؛
۱۰. بررسی ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه تولید در بخشهای مختلف اقتصادی؛
۱۱. بهره‌مندی از ظرفیت‌های مشاوره‌ای، نخبگان و کارشناسان اقتصادی؛
۱۲. ارتقای بهره‌وری نیروی کار (تربیت نیروی کار ماهر) به منظور افزایش کارایی ده برابری نیروی کار؛
۱۳. ارتقای بهره‌وری سرمایه به منظور افزایش کارایی ده برابری نیروی کار؛

ب: هدایت، حمایت و راهبری جهش تولید با محوریت بهبود فضای کسب و کار

۱. ایجاد تعامل، هماهنگی و همکاری بین سازمانهای دولتی و بازرگانان و صاحبان صنایع و معادن و کشاورزی در اجرای قوانین و مقررات مربوط به توسعه و جهش تولید و سرمایه‌گذاری با پیشنهاد ایجاد پنجره واحد

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی مازندران

۲. انجام هماهنگی با تشکلهای و فعالان اقتصادی تولیدی در ارتقاء جهش تولید، توسعه سرمایه گذاری؛
۳. انجام هماهنگی با تشکلهای و فعالان اقتصادی تولیدی به منظور افزایش توان تجاری در بخشهای مختلف اقتصادی؛
۴. انجام هماهنگی با تشکلهای و فعالان اقتصادی تولیدی به منظور حمایت از برندسازی محصولات کشاورزی
۵. حمایت از کسب و کارهای متوسط، خرد و کوچک اقتصادی؛
۶. انجام هماهنگی بین سازمانهای دولتی و تشکلهای و فعالان اقتصادی تولیدی به منظور ارائه دوره‌های آموزشی کاربردی و مهارت‌افزایی در امر جهش تولید؛
۷. کمک به کسب و کار نوین و دانش بنیان در ارتقاء جهش تولید.

در پایان ضمن آرزوی موفقیت برای مسئولان محترم، در پیشبرد اهداف عالی نظام جمهوری اسلامی ایران امید است تا برنامه فوق را که در ۳۲ صفحه تهیه گردیده است زمینه توسعه اقتصادی برای استان و جهش تولید را فراهم سازد.

عبدالله مهاجر دارابی

رئیس اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی مازندران

و دبیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان مازندران